

Mevzuatımızda Sendikalara Yasak Edilen Faaliyetler

Doç. Dr. Metin KUTAL

Sendikaların fonksiyonlarının bütün ülkelerde gün geçtikçe arttığı, artık inkârı imkânsız bir hakikat haline gelmiş bulunuyor. Filhakika bir yandan sendikaların işletme çerçevesi içindeki faaliyetlerine yenileri ilave edilmekte, öte yandan da milli ekonominin planlanmasında bu teşekküllere geniş selâhiyetler tanınmaktadır ¹.

Sendikaların gittikçe artan fonksiyonlarının zaruri bir icabı olarak yetki alanları da günden güne genişlemektedir. Nitekim günümüzde sendikalar, hükmi şahsiyete sahip diğer cemiyetlere nazaran özel bazı hak ve selâhiyetlere sahip kılınmışlardır. Buna karşılık sendikaların mesleki teşekküller sıfatıyla belirli birtakım amaçlar güdebilecekleri ve faaliyetlerini buna göre düzenlemek zorunda oldukları kabul edilmektedir ². Şu halde sendikalar, kuruluş gayesi itibariyle, diğer cemiyetler gibi kazanç paylaşmaktan başka herhangi bir amaç (Cemiyetler Kanunu Mad. 1) takip edememekte, ancak üyelerinin mesleki menfaatlerini korumak ve geliştirmek maksadıyla hareket edebilmektedir. Sendikaların, amaçları bakımından, diğer cemiyetlere nazaran daha sınırlı bir faaliyet alanına sahip olmaları bu teşekküllerin bazı faaliyetlerden men edilmelerine müncer olmuştur. Bu makalemizin konusu Türk mevzuatındaki yasak faaliyetlerin nelerden ibaret olduğudur.

Mevzuatımız bakımından sendikaların faaliyetini yasaklayan kaideleri iki gruba ayırmayı uygun görmekteyiz. Bunlardan birinciler kazanç paylaşmaktan başka bir amaç güden ve bütün dernekler için bahis konusu olan hükümlerdir. 274 sayılı Sendikalar Kanu-

1) O E C E, Session d'Etudes Syndicales sur les Conseils d'Entreprise, Bruxelles, 1956, Rapport final, p. 72-85

2) P. Durand, Traité de Droit du Travail, Paris, 1956, t. III, p. 106-114

numuzun 32. maddesi gereğince bu yasakların sendikalar hakkında da bahis konusu olacağı muhakkaktır. Biz bunları genel hükümler olarak kabul etmekteyiz. İkinci çeşit yasaklar ise, doğrudan doğruya sendikaları ilgilendiren mevzuat tarafından öngörülmüş olduğundan biz bunları özel yasaklamalar olarak ele alıp incelemeğe çalışacağız.

I — GENEL HÜKÜMLERE GÖRE SENDİKALARA YASAK OLAN FAALİYETLER

Geçen asırda sendikalar hakkında ilk kanunlar yürürlüğe girerken meslekî teşekküllerle diğer dernekler arasında önemli farklar yaratılmak istenmemiş, sendikalar bir nevi işçi veya işveren cemiyetleri şeklinde mütalaa edilmmişti. Fakat bu görüş kısa bir zaman sonra işçi meslekî hareketlerinin ihtiyacına cevap veremez hale gelmiş ve çok geçmeden sendikalara özel bazı yetkilerin tanınması zorunluğu hasıl olmuştur.

Bununla beraber bugün dahi sendikaların hükmi şahsiyete sahip diğer derneklerle birçok benzer tarafları mevcut olduğu gibi, bunlara yasak edilen faaliyetler sendikalar hakkında da uygulanmaktadır. Nitekim yukarıda bahis konusu ettiğimiz 274 sayılı kanunun 32. maddesi bu görüşü aksettirmektedir.

Türk mevzuatında bilindiği gibi kazanç paylaşmaktan başka bir amaçla kurulan derneklerin durumunu tanzim eden iki önemli kaynak mevcuttur: Medeni Kanun ve Cemiyetler Kanunu. Bu son kanun her ne kadar dernekler hakkında özel bir kanun niteliğini taşımakta ise de sendikalar bakımından genel bir kanun olduğuna şüphe yoktur. Bu itibarla genel yasaklar çerçevesi içinde biz sendikalara kabili tatbik olan Cemiyetler Kanunu ile Medeni Kanun hükümlerinden bahsedeceğiz.

I — Ahlâka ve genel adaba aykırı faaliyetler :

Sendika meslekî bir amaçla kurulabileceğine göre her türlü gayri ahlakî maksat güden meslekî teşekküllerin hükmi şahsiyet iktisap edememesi gerekmektedir. Şayet kuruluş gayesi meşru olarak gösterilmekle beraber cemiyet veya sendika, faaliyetini gayri ahlakî mevzualara yöneltecek olursa Cemiyetler Kanununun 34. maddesi gereğince faaliyetten men edilir ve ayrıca bu teşekkülün yöneticileri hakkında da cezaî takibata geçilir. Medeni Kanunun 45 ve 71.

maddeleri de aynı esası teyid etmekte ve gayesi adabı umumiyyeye aykırı olan cemiyetlerin hükmi şahsiyet iktisap edemeyeceklerini veya bu durum sonradan tesbit edilecek olursa cemiyetin mahkeme kararı ile feshedilebileceğini âmir bulunmaktadır.

2 — Kanunlara aykırı faaliyetler :

Gerek cemiyetler gerek sendikalar, kuruluşları ve işleyişleri bakımından başta Cemiyetler Kanunu olmak üzere bütün hukukî mevzuatın hükümlerine uymak zorundadırlar. 274 sayılı Sendikalar Kanununda bu kanunun hükümlerine aykırı hareketlerin ne şekilde cezalandırılacağı gösterilmiştir. Sendikalar Kanunu haricinde kalan sair mevzuata aykırı hareketler Cemiyetler Kanununun 34. maddesi gereğince tecziye olunacağı gibi Medeni Kanununun 45 ve 71. maddelerine göre bu tip sendika veya cemiyetin hükmi şahsiyet kazanması da imkânsız bulunmaktadır.

3 — Dinî faaliyetler :

Genel olarak sendikaların, meslekî teşekküller hüviyeti ile, dinî inanç farklarına ve esaslarına göre faaliyet göstermeleri mahzurlu görülmekte ve reddedilmektedir. Gerçekten kuvvetini sadece birlik ve beraberlikten alan sendikacılığı parçalamaya matuf her türlü ayırımın sendikacılık hareketini zaafa uğratacağı düşünülmüş ve bu bakımdan dinî esaslara göre sendikaların parçalanması müsamaha ile karşılanmamıştır. Ancak bu konuda bazı ülkelerde nisbeten daha müsamahakâr davranılmakta ve hiç olmazsa dinî esas ve prensiplerden mülhem sendikaların kurulmasına müsaade edilmektedir. Bununla beraber bu tip sendikaların dahi dinî faaliyet ve din propagandası yapamayacakları kabul edilmektedir³.

Diğer bir kısım ülkede ise sendikaların lâik karakterine ön planda yer verilmekte ve dinî esas ve prensiplerden mülhem sendikaların kurulmasına dahi müsaade olunmamaktadır.

Türk mevzuatının bu ikinci görüşü benimsediğine şüphe yoktur. Gerçi 274 sayılı Sendikalar Kanunumuz da 1947 kanunumuz gibi sendikalara yasak edilen faaliyetler meyânında dinî faaliyetten bahsetmemektedir. Bununla beraber eski ve yeni Sendikalar Kanunlarımızdaki bu sükût meseleyi münakaşalı bir duruma sokmaktan

3) A. Brun - H. Galland, Droit du Travail, Paris, 1958. p. 656

uzak bulunmaktadır. Filhakika Sendikalar Kanunundaki bu sükûta rağmen 1961 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve Cemiyetler Kanunu dinî esaslara müstenit sendikaların memleketimizde kurulamayacağını açıkça ifade etmiş bulunmaktadırlar.

Nitekim 1961 Anayasasının 19. maddesinin son fıkrası kimse- nin «Devletin sosyal, iktisadî siyasî veya hukukî temel düzenini, kıs- men de olsa, din kurallarına» dayandıramıyacağını belirterek din ve vıçdan hürriyetini teyid etmiş; bu yasak dışında çıkan ..... der- neklerin yetkili mahkemece temelli kapatılacaklarını kabul etmiş- tir.

Diğer taraftan Cemiyetler Kanununda da bu yönde sarıh hü- kümler yer almış bulunmaktadır. Filhakika mezkûr kanunun 9. mad- desinde kurulması yasak olan dernekler arasında «din, mezhep ve tarikat esaslarına dayanan»lar (Mad. 9/B) zikredilmiştir. Bu hük- mün sendikalar hakkında da tatbik edileceğine 274 sayılı kanunun 32. maddesindeki sarıhat karşısında şüphe kalmamaktadır. Esasen 5018 sayılı eski sendikalar kanununun mer'î bulunduğu zamanlarda da din, mezhep veya tarikat esasına müstenit sendikaların kurulması imkânsız olarak mütalaa edilmişti⁴. Herhalde yeni Anayasamızın sarıh hükümleri karşısında buna hiç imkân kalmamış bulunmaktadır.

Kurulmaları dinî esaslara göre mümkün olmayan mesleki teşek- küller, faaliyetlerini sonradan dinî alanlara doğru yöneltirlerse ne olacaktır? Bu hususta da hem Anayasamızın 19. maddesi, hem Ce- miyetler Kanununun 34. maddesi sarıh hükümler vaz etmiş bulun- maktadırlar. Bu gibi sendikaların faaliyetine mahkeme kararı ile son verilir, yani bu sendikalar kapatılmak suretiyle cezalandırılır. Sen- dika idarecileri de, hareketleri daha ağır bir cezayı gerektirmiyorsa, Cemiyetler Kanununun 33. maddesine göre tecziye olunurlar.

II — ÖZEL HÜKÜMLERE GÖRE SENDİKALARA YASAK EDİLEN FAALİYETLER

Mesleki teşekküller hakkındaki yasak faaliyetleri düzenliyen özel hükümler 274 sayılı Sendikalar Kanununda yer almıştır. Bun- lardan bazıları açıkça yasak faaliyetler başlığını taşımakta (meselâ siyasi ve ticari faaliyetler gibi), bazıları ise sendikaların kuruluş

4) Ferit H. Saymen, Türk İş Hukuku, İstanbul, 1954. Sh. 173

gayeleri veya faaliyetten men, kapatma gibi müeyyideler arasında ifade edilmiş bulunmaktadır. Bu yasakları üç kısımda toplamayı uygun görmekteyiz.

1 — Anayasamızda yer alan bazı ilkelere aykırı faaliyetler :

274 sayılı Sendikalar Kanunumuz meslekî teşekküllerin kanun dışı hareketleri konusunda Anayasa hükümlerine bilhassa önem vermiştir. Gerçekten mezkûr kanunun 30. maddesinin 4. bendinde T. C. Anayasasının önemli bazı ilkelerine atıflar yapılmıştır. Bu maddeye nazaran aşağıda zikredilen prensiplere aykırı amaçlar güden, veya bu neviden faaliyette bulunan sendikalar iş davalarına bakmakla görevli mahalli mahkeme kararı ile kapatılırlar. Anayasamızda yer alan ve 274 sayılı kanunun atıf yaptığı ilkeler şunlardır:

a — Devletin şekli cumhuriyettir (Mad. 1). Şu halde cumhuriyete aykırı amaçlar güden veya cumhurî esaslara aykırı faaliyette bulunan sendikalar ya hükmi şahsiyet iktisap edemezler ve yahut ta mahkeme tarafından kapatılırlar.

b — Türkiye Cumhuriyetinin nitelikleri insan haklarına ve Anayasanın başlangıç kısmında yazılı temel ilkelere dayanan millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olmasıdır (Mad. 2).

c — Türkiye Devleti ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olduğuna göre (Mad. 3/1), bu ilkeye aykırı yani bölgecilik vesair esaslara göre millî bütünlüğü zedeleyici faaliyetler sendikalara yasaklanmıştır.

d — Egemenliğin kayıtsız şartsız Türk milletine ait olduğuna dair prensip gereğince egemenliğin kullanılması hiçbir suretle belli bir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. hiçbir kimse veya organ, kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz (Mad. 4).

e — Lâik devlet prensipleri gereğince bütün vatandaşlara vicdan ve din hürriyeti tanındığından sendikaların da faaliyeti bu ilkeye aykırı olamaz (Mad. 19/V).

f — Siyasî partiler hakkında uygulanan ve bu teşekküllerin uymak zorunda oldukları insan hak ve hürriyetine dayanan demokratik ve lâik cumhuriyet ilkelerine ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliği prensibine (Mad 7) aykırı faaliyetler sendikalar hakkında da yasak edilmiştir.

Şu halde 274 sayılı Kanunumuza göre kurulan bir meslekî teşekkül, cumhuriyet rejimine, Devletin bütünlüğüne, egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğuna, Devletin demokratik ve lâik karakterine aykırı faaliyet gösterdiği takdirde kapatılma müeyyidesi ile karşılaşacaktır.

Yukarıda kısaca açıklanan ve 274 sayılı kanunda bahis konusu edilen Anayasa prensipleri arasında bilhassa iki tanesi kanaatimizce büyük önem taşımaktadır. Bunlardan birincisi egemenliğin kullanılmasının hiçbir suretle belli bir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamayacağına mütedair prensiptir. Şu halde memleketimizde demokratik usul ve yollar haricinde işçi sınıfının iktidarı zorla ele geçirmesini hedef tutan marksist sendikal faaliyetlerle faşist sendikaların faaliyetine müsaade edilmemiştir. İkinci önemli prensip vicdan ve din hürriyeti ile ilgili olarak siyasi partilere yapılan atıftan anlaşılmaktadır. Buna göre memleketimizde hiçbir sendika, yukarıda işaret edildiği üzere, dinî esaslara müstenit olarak kurulamaz ve bu yönde bir faaliyet gösteremez.

Şu halde sendikada göklük (pluralisme syndical) prensibinin geniş anlamı ile uygulandığı bazı batı ülkelerinde, ezcümle Fransa ve İtalyada görülen ve bir yandan komünist tandanslı sendikaların, öte yandan da papalığın emir ve direktifleri ile dinî esaslardan mülahem sendikaların mevcudiyeti bizim memleketimizde bahis konusu olamayacaktır.

2 — Siyasî faaliyetler :

Sendikalar meslekî teşekküller olarak siyasetle uğraşamazlar. Zira çeşitli siyasî görüş ayrılıklarına sahne olan bir sendikacılığın birlik fikrinden mahrum kalacağı, temelinden sarsılacağı tatbikat-taki tecrübelerden anlaşılmış, nazarî bakımdan da birçok müellif tarafından ifade olunmuştur.

Ancak siyasî faaliyet tabiri ilk bakışta görüldüğü kadar basit bir mesele değildir. Önce bu konu üzerinde kısaca duracağız.

A — Siyasetle uğraşma mefhumununun değişik anlamları

Modern devletin sosyal ve iktisadî fonksiyonları, bilindiği gibi, gün geçtikçe artmakta, amme organlarının çalışanların yaşama ve çalışma şartlarına müdahalesi bâriz bir hal almaktadır. Bu durum karşısında işçilerin kendi hak ve menfaatleri ile yakından ilgili olarak alınan kararlar hakkında söz sahibi olmalarını, sendikaları ka-

nalıyla amme orgnalarına tesir etmeğe çalışmalarını tabii, hatta zaruri, karşılamak gerekmektedir. Meselâ millî gelirin daha âdil esaslara göre bölünmesini talep etmek, dış ticaret rejiminin ücret karşılığı çalışan emekçi sınıf lehine tanzimini istemek, millî yatırım ve istihdam politikasını tenkid veya tasvip etmek gibi faaliyetler geniş manasyla siyasetle uğraşmak şeklinde kabul edilmekte ve umumiyetle hür ülkelerin mevzuatı tarafından yasaklanmamış bulunmaktadır.

Buna mukabil, belirli bir siyasî parti ile sendikaların temas ve karşılıklı yardımlaşma münasebetini ifade eden ve belirli bir siyasî partinin maddi veya manevi baskısı altında bulunan sendikaların günlük politikaya karışmaları umumiyetle yasak siyasî faaliyetler olarak kabul edilmektedirler.

Ancak bu son hususu dahi bütün ülkelere teşmil etmemek gerekmektedir. Gerçekten, çeşitli ülkelerin tarihî ve kültürel şartları, demokratik hayatta elde ettiği tecrübeler o ülkenin sendikacılık hareketlerini siyasî partiler karşısında tamamen müstakil hale getirebildiği halde, bazen belirli bir siyasî parti ile doğrudan doğruya organik bir bağın kurulmasına kadar varabilmektedir. Bu son duruma en güzel misal İngiliz sendikacılığıdır. Sendikaların hiç bir şekilde siyaset yapamamaları ise siyasî demokrasi tecrübesi olmayan, sendikacılığın henüz kuruluş çağını idrak ettiği ülkelerde umumiyetle bahis konusu olmaktadır⁵. Maamafih bu son gruba dahil olan bir kısım ülkede sendikalar koloni idaresine karşı millî mücadeleyi destekleyen teşekküller sıfatıyla amme otoritelerinin tesirine kısmen maruz kalmakla beraber, bunların üzerine bir dereceye kadar tesir etmek imkânına da sahip bulunmaktadır⁶. Hatta bazı müellifler yeni gelişmekte olan ve koloni idaresinden kısa bir müddet önce kurtulmuş bulunan memleketlerde, siyasetten uzak bir sendikacılığın tesisini pek mümkün görmemektedirler⁷.

Bununla beraber dünyadaki sendikaları, siyasî faaliyet bakımından yukarıda bahis konusu edilen hallerden hiç birisine uymayan kategorilere ayırmak ve incelemek mümkündür. Meselâ belirli

5) Nitekim memleketimizde 1947 sendikalar kanunu mesleki teşekküllerin her türlü siyasî faaliyetini kat'i surette yasaklamıştı.

6) W. Galeson, Labor in Developing Economics, California, 1962

7) W. Galenson, a.g.e. in giriş kısmının tercümesi için bk: Toker Dereli, Az gelişmiş ülkelerde sendikacılık, Sosyal Siyaset Konferansları, XVI. kitap, sh. 60-62

bir siyasi parti ile organik bir bağına sahip olmamakla beraber, seçimlerde partilere aday tavsiye eden veya şu veya bu partiyi seçimlerde doğrudan doğruya veya dolaylı şekilde destekleyen sendikalara rastlanmaktadır⁸.

Sendikaların siyasi faaliyetine esas teşkil eden kıstasın tayininde bizzat siyasi rejimin demokratik karakterinin rol oynadığı söylenebilir. Filhâkika siyasi rejimler komünist veya faşist karakterli totalitarizme kaydıkça sendika hürriyeti tehlikeye düşmekte hatta ekseriya tamamen ortadan kaldırılmaktadır. Bu çeşit bir rejimde sendikalar siyasi faaliyet kanalıyla amme otoritelerine tesir etmek imkânından tamamen mahrum edildikleri gibi, siyasi merciler sendikaları işçi sınıfını kontrol altında tutabilmek için bir nevi vasıta olarak kullanılmaktadırlar.

Buna mukabil siyasi demokrasinin gelişip yerleştiği ülkelerde sosyal sınıfların bir realite olarak kabul edildiğini ve bunların serbestçe teşkilatlanmalarına imkân verildiğini müşahade etmekteyiz. Amme organların, temsil ettikleri sınıfların menfaatlerini koruyabilmek için siyasi organlar üzerinde zaman zaman bir nevi demokratik baskı grubu haline gelmeleri tabii görülmektedir.

Şu halde denilebilirki sendikaların siyasetle uğraşmaları önce dar veya geniş anlamları bakımından farklılık arzetye, dar manada siyaset yapmak suretiyle belirli bir siyasi teşekkül ile temas kurma dahi pek çeşitli şekil ve suretlerde ortaya çıkmaktadır. Bu farklı durumları belirli kıstaslar içinde toplamaya ve izah etmeye imkân olmadığı kanaatindeyiz. Her ülke kendi siyasi rejimine, sendikacılık alanında kazandığı tecrübeye, ekonomik ve sosyal şartlarına göre meslekî teşekkülere az veya çok bir hareket serbestisi tanımakta, yahut ta siyasi faaliyetler konusunda dar bir zihniyetle hareket ederek mutlak bir yasaklama cihetine gitmektedir.

B — Türk Mevzuatında Sendikalara Yasak edilen siyasi faaliyetler

Yukarıda verdiğimiz izahat karşısında acaba Türk sendikacılığına yön veren mevzuatımızın tutumu ne olmuştur? Bu konuda 1947 tarihli ilk sendikalar kanunumuzla 1960 tan sonraki mevzuatımızı birbirinden ayırarak incelemekte zaruret olduğu kanaatindeyiz. Zira

8) Bunlardan birincilere A.B.D., ikincisine Fransız sendikacılığı misal olarak gösterilebilir.

1947 kanununun hazırlandığı ortam ve şartlarla 1963 kanununa vücut veren şartlar arasında büyük farkların bulunduğu şüphe yoktur.

a — 1947 sendikalar kanunundaki esaslar

1947 sendikalar kanunu hazırlanırken memleketimizde demokrasi tatbikatı henüz ilk yıllarını idrak etmekte, meslekî münasebetler alanında ise işçi ve işverenlerin hemen hemen hiçbir tecrübesi bulunmamakta idi. Bu gayri müsait şartlar altında sendika hüviyeti altında mesleki teşekküllerin siyasetle uğraşmaları sendikal hareketlerin daha başlangıçta lüzumsuz ve tehlikeli şekilde parçalanmasına zemin hazırlıyacağı haklı olarak düşünülmüş ve sendikaların siyasetle hiçbir şekilde uğraşamayacakları kabul edilmişti (Madde 5). Şu halde 1947 kanun koyucusu kanunî bir hüviyete henüz kavuşacak olan sendikaların siyasete âlet edilmesinde mahzur görmüştür. Nitekim 5018 sayılı kanunun müzakeresi sırasında sendikaların siyasetle uğraşamayacakları hususunda muhalefet ve iktidar sözcüleri tam bir fikir birliğine varmışlardır⁹.

5018 sayılı kanunun müzakeresi sırasında her türlü siyasi faaliyetin sendikalara yasak edilmesi müsterek bir fikir olarak rağbet görmüşse de, kanun metnindeki ifadeler meseleyi tam manasıyla halletmeye kifayet etmemiştir. Gerçekten mezkûr kanunun 5. maddesinde yer alan ve sendikaların «Siyasetle, siyasi propaganda ve siyasi yayın faaliyetleri ile istigal edememeleri ve herhangi bir siyasi teşekkülün faaliyetlerine vasıta olamamaları» ibareleri oldukça müphem manalar ifade etmekten öteye geçememiş ve dolayısıyla tatbikatta güçlükler doğurmuştur. Zira siyasi propaganda, siyasi yayın faaliyetlerinin muhtevası dar veya geniş şekilde tefsire müsait olduğu gibi, herhangi bir siyasi teşekkülün faaliyetine vasıta olma durumu da çok değişik şekiller altında tezahür edebilmektedir. Herhalde eski kanunun 5. maddesindeki bu müphem ifade bir memleketin sendikacılığı için kâfi bir garanti teşkil etmekten uzak bulunuyordu¹⁰.

9) Tasarının her üç komisyonda da tasviple karşılandığını beyan eden çalışma Bakanının konuşmasından (Bk. T. B. M. M. Tutanak Dergisi, 47. Birleşim, sh 301) sonra muhalefet adına tasarımı tenkid eden sözcü «bu kanunun millî bir ruhla» yapıldığına işaretle «her ne suretle olursa olsun siyasi gayelerin buralara girmemesini» memnuniyetle karşıladığını beyan etmiştir (Bk. T. B. M. M. Tutanak Dergisi, 47. Birleşim, sh. 306)

10) Nitekim hükümetin dış ticaret rejimini tenkid eden bir sendikanın beyannamesi amme organlarınca meslekî teşekkülün siyasi faaliyette bulun-

Gerçi eski kanunun lafzından ve ruhundan sendikaların meslek teşekkülleri olarak dar manada siyasetle uğraşamayacakları, yani, belirli bir siyasî parti ile münasebet kuramayacağı açıkça anlaşıl-makla beraber meslekî teşekküllerin geniş manada siyaset yaparak memleket çapındaki ekonomik ve sosyal meseleleri ele almalarına imkân olup olmadığı şüpheli hususlardan birini teşkil ediyordu. Tat-bikatta ise yetkili idarî mercilerin bu maddeyi sendikalar aleyhine dar tefsire tabi tuttıkları müşahade edilmekte idi.

b — 1963 Sendikalar Kanunundaki esaslar

Meslekî teşekküllere daha geniş bir hürriyet ve faaliyet alanı tanıma fikri daha 1961 Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının hazırlık ve müzakere safhalarında teyid ve kabul olunmuştur. Nitekim Kurucu meclis, sosyal hak ve hürriyetler arasında yer alan sendika hürriyetinin hudut ve şumulünü müzakere ederken sendikaların geniş manada siyasî faaliyetlerini de ele almıştır. Sendikaların mutlak şekilde siyasetle uğraşamayacaklarına dair bir ibarenin Anayasaya konulmasının mahzurlarını açıklayan komisyon sözcüsü «sendika-ların siyasî faaliyetlerinin düzenlenmesini kanuna terketmezsek iler-de sendikacılığın gelişmesine ciddi surette mani olmuş oluruz, Sendika hürriyetini yersiz derecede tahdide uğratmış oluruz»¹¹ fikrini savunmuştur. Bununla da yetinmeyerek başka bir yetkili şahıs «son zamanlarda ..... sendikaların tam bir partililik veya siyasî iktidara karşı sınıf mücadelesi şeklinde olmaksızın - geniş mana-sında - siyasî sayılabilecek faaliyetlerin müsamaha ile karşılanabileceği, genel görüş olarak kabul edilmiştir ..... Meselâ bir sendi-kanın, icabında bir seçim zamanında hangi partiye temayül gösterdiğini ifade etmesi, sendikanın cezalandırılmasına sebep olamaz»¹² görüşünü açıklamıştır.

Şu hale göre tereddütsüzce söylenebilirki Anayasa müzakereleri sırasında memleketimizde sendikalara daha geniş bir siyasî faali-yet sahası tanımanın zarureti ortaya atılmış bulunuyordu.

ması şeklinde mütalaa edilmişti. II. Çalışma Meclisinde de münakaşa konusu olan bu mesele hakkında bk: O. Tuna, Sendikacılık ve Siyaset, Sosyal Siyaset Konferansları, Cilt VII, İstanbul, 1955, sh. 105-121

11) 1961 T. C. Anayasasının 46. Maddesinin müzakeresi sırasında ya-pılan konuşmalar için Bk. Tutanak Dergisi, cilt. 3-4

12) Aynı konu ilgili müzakereler sırasında komisyon sözcüsünün açık-laması için Bk. Türk - İş, Sendikalar, ve Grev, Lokavt Hakları, Ankara, 1964, sh. 574

Yeni Anayasamızda ifadesini bulan hürriyetçi görüş, 274 sayılı Kanunun hazırlanmasında ve müzakeresinde de T. B. M. M. ne hâkim olmuştur. Nitekim müzakerelere esas alınan projenin madde gerekçelerinden anlaşıldığına göre siyasi faaliyet yasağını ifade için müphem ve mücerret birtakım tabirler yerine bu yasakların tadadî surette belirtilmesi tercih edilmiştir. Komisyon müzakerelerine de aynı esas ve prensipler hâkim olmuştur.

Sendikalara halen memleketimizde yasak edilen siyasi faaliyetler 274 sayılı Sendikalar Kanununun 16. maddesinde aşağıda gösterilen şekiller altında toplanmış ve tadadî surette ifade edilmiştir. Kanunun bu sarahati karşısında kanaatimizce kıyas yoluyla bunlara başkalarının da ilâve edilmesine imkân bulunmamaktadır.

aa — Sendikaların siyasi partilerden veya onlara bağlı teşekküllerden herhangi bir suretle maddî yardım kabul etmesi

Türk kanun koyucusu, meslekî mücadele vasıtası olan sendikaların siyasi mücadele organları olan partilerden herhangi bir yardım kabul etmesini hür sendikacılık bakımından tehlikeli görmüş ve bunu yasaklamıştır. Şu halde İskandinav ülkeleri ile İngiltere misali bir kenara bırakılacak olursa sendikaların belirli bir parti ile maddî bir bağ kurarak karşılıklı yardımlaşmayı kabul etmeleri memleketimiz bakımından yasaklanmış bulunmaktadır.

İşçi seçmen kütlesini ele geçirebilmek için siyasi partilerin sendikalara maddî imkânlar sağlama yarışına girişmeleri ve bu suretle normal siyasi mücadeleyi dejenere etmeleri muhtemel olduğu gibi, meslekî teşekküllerin de meşru gaylerinden ayrılarak partiler nezdinde bir nevi spekülasyon yapmak suretiyle haksız menfaatler sağlamaları mümkündür. Halbuki hiçbir amme organından, işverenden yardım kabul etmeksizin üyelerinin hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek zorunda olan hür sendikacılığın siyasi partilerden maddî yardım kabul etmesi, bu hareketin ruhuna tamamen aykırı düşmektedir.

bb — Sendikaların siyasi partilere maddî yardımda bulunması

Sendikaların bir veya birkaç siyasi partiye maddî yardımda bulunmaları memleketimizde yasak siyasi faaliyetler içinde mütalaa edilmiştir. Herhangi bir siyasi partinin sendikalar tarafından maddî bakımdan desteklenmesi işçi sınıfının meslekî ve siyasi mücadele alanlarında güç birliği yapması bakımından faydalı olabileceği dü-

şünülebilirse de, bu durumun ekseriya çeşitli mahzurlar yarattığı haklı olarak ileri sürülmüştür. Gerçekten şuurlu bir işçi sınıfına sahip İngilterede siyasî görüş bakımından işçiler arasında az çok bir yeknesaklığın tesbiti mümkündür. Böyle bir ülkede ücret karşılığı çalışan zümrelerin desteğini kazanan İşçi Partisi ile sendikalar arasındaki maddî yardımlaşmayı tabii karşılamak gerekmektedir. Buna mukabil ekseri kıra Avrupası ülkelerinde ve özellikle işçi sınıfının henüz şuurlanmadığı memleketimizde, görüldüğü üzere işçiler çok çeşitli ve birbirine zıt siyasî görüş ve kanaatlere göre parçalanmış bir manzara arzettiklerinden buralarda sendikaların bir veya birden fazla siyasi parti ile maddî bir menfaat bağı kurmalarına müsaade etmemek icap etmektedir. Zira yegane kuvvetini, hatta ruhunu birlikten alan sendikacılığı, bilhassa yeni yeni kuvvet ve şuur kazanmaya başladığı bir sırada, siyasi görüş ve inançlara göre parçalamanın büyük bir basiretsizlik olacağı şüphesizdir. Memleketimizin gerçeklerini gözönüne alan Türk kanun koyucusu sendikaların siyasi partilerle maddi bir bağ kurmalarını bu bakımdan mahzurlu görmüş ve kabul etmemiştir.

ac — *Sendikaların siyasi partilerin teşkilatı içinde yer almaları*

Memleketimizde siyasî partilerin teşkilatı 648 sayılı kanunla¹³ tesbit olunmuş bulunmaktadır. Bu teşkilat bünyesi içinde meslekî bir organ olan sendikanın yer alması Sendikalar kanunumuzun 16. maddesinin açık hükmü ile yasak edilmiştir. Şüphe yokki meclis müzakerelerinde belirtildiği üzere mezkûr madde ile yasaklanan cihet siyasi partilerin teşkilatı içinde fert olarak sendikalı işçinin yer alması değil, bizatihi sendikanın yer almasıdır¹⁴.

Siyasi bir partinin teşkilatı içinde bir sendikanın yer alması o meslekî teşekkülün parti teşkilatı içinde belirli bir kademeyi temsil etmesi ve bu kademeye ait fonksiyonları ifa etmesidir. Böyle bir ihtimal gerçekleştiği takdirde sendika ile siyasî partinin tek bir organizasyon içinde birbirileri ile kaynaştığı söylenebilir. Meslekî teşekküllerle siyasi partiler arasında bu derece yakın bir münasebeti Türk kanun koyucusu mahzurlu görmüş ve sendikalara bu çeşit faaliyetleri yasak etmiştir.

13) 13.7.1965 tarih ve 648 sayılı Siyasi partiler kanununun 5. maddesi partilerin teşkilatlarının nelerden ibaret olduğunu tayin etmiştir.

14) Geçici Komisyon sözcüsünün bu konu ile ilgili izahatı için Bk. Türk-İş, a. g. e. sh. 778

dd — Sendikanın bir siyasi partinin adı altında kurulması

Burada da sendika ile siyasi parti arasında pek sıkı bir bağ kurulmaktadır. Hükmi şahsiyete sahip olarak kurulan mesleki teşekkülün bir siyasi partinin etiketini taşıması o sendikanın bağımsızlığını daha başlangıçta kaybettiğine açık bir delil teşkil etmektedir.

274 sayılı Sendikalar Kanunumuza göre halen memleketimizde sendikaların yasak siyasi faaliyetleri, yukarıda kısaca izahına çalışılan dört noktaya inhisar etmektedir. Bunlara kıyas yoluyla yenilerinin ilave edilmesi veya bu tip yasak faaliyetlerin geniş şekilde tefsiri herhalde kanun koyucunun maksadına tezat teşkil edecektir. Nitekim 274 sayılı kanunun 16. maddesi müzakere edilirken sendikaların siyasi partilerden maddi yardım kabul etmesi veya bunlara maddi yardımda bulunması yasaklarının sadece maddi yardımlara münhasır kılınmaması teklif olunmuş, böylece sendikalarla siyasi partiler arasında her türlü yardımlaşma, maddi veya manevi, yasak edilmek istenmiştir¹⁵. Fakat bu yöndeki tadil teklifleri reddedilmek suretiyle 16. maddedeki yasakların genişletilmesine kanun koyucunun taraftar olmadığı sarahaten ortaya çıkmıştır. Bu durum karşısında memleketimizde sendikaların belli bir veya birkaç siyasi partiyi manevî bakımdan destekler mahiyette beyannameler neşretmeleri mevcut mevzuatımız muvacehesinde yasak edilmiş bulunmamaktadır. Nitekim bu husus Millet Meclisi müzakerelerinde yetkili komisyon sözcüsü tarafından açıkça belirtilmiştir¹⁶

c — Yasak siyasi faaliyetlerin müeyyidesi

Hudutları oldukça kesin şekilde 274 sayılı kanunun 16. maddesinde tesbit olunan yasak siyasi faaliyetlere katılan mesleki teşekküller ne suretle cezalandırılacaklardır?

15) 274 sayılı kanunun Cumhuriyet Senatosundaki müzakeresi sırasında bu konuda verilen tavrılar için Bk. Türk-İş, a. g. e. sh. 972-973

16) Sözcü bu konudaki açıklamasında sendikaların «seçimlerde tavsiyede bulunamazlar diye bir hüküm eklemeye doğru görmedik. Bilakis tavsiyede bulunabileceklerdir» demektedir, konuşmasının başka bir yerinde de «..... görülmüyor ki, burada seçim zamanında bir sendikanın hangi partiye mütemayil olduğunu ifade etmesi, yani aday göstermemekle beraber şu partiye yahut şu adaya oy verin, yahut vermeyin demesi, sendikanın cezalandırılmasına bir sebep teşkil edemez, diye çok açık bir beyan yer almaktadır. Nitekim, bütün batı demokrasilerinde de bu husus mevcuttur». Türk-İş, a. g. e. sh. 778

274 sayılı kanunumuz bu konuda müsamahakâr davranmıştır. Gerçekten yasak siyasi faaliyetleri mahalli iş mahkemesince sabit görülen sendikaların kapatılmaları cihetine gidilmiyerek sadece üç aydan altı aya kadar faaliyetten men cezası ile tecziye edilmeleri öngörülmüştür (Mad. 30/2). Diğer taraftan sendikanın faaliyetten menine karar veren makamın idarî bir organ olmayıp kazâî bir merci oluşu mesleki teşekküller için önemli bir garanti teşkil etmektedir.

Böylece faaliyetten belirli bir süre için menedilen sendikanın ve icabında siyasi partinin yöneticileri hakkında da 16. maddeyi ihlâl ettiklerinden üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunabilir. Gerek sendikadan siyasi partiye, gerek siyasi partiden sendikaya ödenmiş bir meblağ (maddi yardım) mevcutsa, bu paraya el konur ve İş Kanununun 30. maddesi gereğince bu paralar Çalışma Bakanlığında özel bir fonda toplanır.

3 — Ticarî faaliyetler :

A — *Ticarette uğraşmanın sendikalar bakımından ifade ettiği anlam*

274 sayılı Sendikalar Kanunumuza göre işçi ve işveren meslekî teşekkülleri ticaretle uğraşamazlar. Burada kullanılan «ticarî faaliyet» tabiri geniş manasıyla her türlü ticarî muameleyi içine almakta, sadece sendikaların kâr gayesi gütmelerini ve bilhassa üyeleri arasında kâr paylaşırma faaliyetini ifade etmektedir.

Gerçekten biraz sonra görüleceği gibi sendikaların kooperatifler kurmaları ticaret kanunumuza göre tam bir ticarî muamele olduğu halde sendikalara yasak edilmemiş, bilakis tavsiye ve teşvik edilmiştir.

Meslekî teşekküllere kâr paylaşmak gayesiyle yapılan ticarî faaliyetlerin yasak edilmesinin çeşitli sebepleri üzerinde durulmuştur:

Ticarî faaliyete başlayan sendikanın meslekî mücadele kabiliyetini zamanla kaybedeceği, enerjisini üyelerine daha müsait çalışma ve yaşama şartları sağlamak için mücadele etme yerine daha fazla kâr elde etmede sarfedeceği bilhassa sendika liderleri tarafından ısrarla öne sürülmüştür.

Diğer taraftan, kâr paylaşmak gayesi ticarî faaliyet için ne kadar tabii ve meşru ise, zarar etmek te o derece normal bir sonuçtur. Halbuki bu son durum sendikanın belki iflasına müncer olacak, böylece işçilerin meslekî mücadele organı olan sendika, acze düşmesi

sebebiyle, ortadan kalkacaktır (Medeni K. Mad. 70). Halbuki sendikanın hayatını muhtemel bazı ticari spekülasyonlara bağlamamak gerekmektedir.

Nihayet, sendika ismi altında bazı açığözlerin Ticaret Kanununun âmir hükümlerinden kurtulmalarına imkân ve fırsat vermek icap ettiği haklı olarak belirtilmiştir¹⁷.

Bununla beraber sendikalara yasak edilen ticarî faaliyetlere bazı istisnalar kabul etmek lüzum ve ihtiyacı zamanla ortaya çıkmıştır. Filhakika sendikaların üyelerine kâr paylaştırmaksızın bazı ticari faaliyetlerde bulunması, üyelerinin iktisadi menfaatlerini koruması ve geliştirmesi bakımından fevkalade müsbet ve önemli bir takım sonuçlar doğuracağı anlaşılmıştır. Özellikle tarım sektöründe kurulan sendikaların üyelerinin meslekî ihtiyaçları cümlesinden olan makine, âlet, gübre v.s. yi temin etmesi, buna mukabil üyelerinin şahsî çalışmaları sonucunda elde ettikleri malları satması ısrarla talep edilmeye başlanmıştır.

Önceleri bu istekleri kanun koyucular reddetmekte ve ticari faaliyet yasağını kat'i şekilde benimsemekte idiler. Bu davranışta yukarıdaki mülahazalar rol oynadığı gibi, tüccar sınıfını sendikaların rekabetinden koruma isteği de müessir olmakta idi. Nitekim 1884 Fransız Sendikalar Kanunundaki ifade karşısında mahkeme içtihatları bu yasağı mutlak şekilde tatbik etmişlerdir. Ancak 12 Mart 1920 kanunu (Fransız İş Kodu Cilt III, Madde 16) daha liberal bir zihniyetle meseleyi ele almış ve kazanç paylaşmak gayesiyle olmamak şartıyla üyelerinin mesleki faaliyetlerini kolaylaştırıcı ve değerlendirici bazı çeşit ticari faaliyetlere müsaade etmiştir.

Diğer taraftan sendikalara bazı kayıt ve şartlarla ticari faaliyet imkânını verme, bilhassa az gelişmiş ülkelerde kooperatificiliği teşvik yönünde önemli bir vasıta rolü oynamaktadır. Nitekim bir yandan kooperatificiliğin eğitici fonksiyonu işçilere öğretilmekte ve işbirliği zihniyeti aşılarmakta, öte yandan da sendikaların millî yatırım ve tasarruf politikasına destek olmaları istenmektedir.

B — Türk mevzuatında sendikaların ticari faaliyeti

Sendikaların ticaretle uğraşamamaları hem Cemiyetler Kanunu (madde 1) ve Medeni Kanun (madde 54), hem de 5018 sayılı Sendikalar Kanunu (madde 4/i) tarafından yasak edilmiş bulunuyordu. Hatta mezkûr Sendikalar Kanunu gereğince meslekî teşekküllerin

17) P. Durand, *Traité de Droit du Travail*, t. III, Paris 1956, p. 175

kuracağı ve işleteceği sağlık ve spor tesislerinden dahi ticarî gayelerle kâr sağlaması imkânsız bulunuyordu. Gerçi aynı kanunda sendikaların kooperatifçilik faaliyetinden bahsedilmekte ise de (madde 4/H) bu, kooperatifleri fiilen kurmak ve işletmek şeklinde olmayıp, sadece bu hususta «teşebbüste bulunmak ve yardım etmekten» ibaretti. Esasen memleketimizde sendikaların içinde buldukları zayıf maddi imkânlar ve fikrî seviye 1947 Kanunundaki bu hükümden dahi sendikaların faydalanmasına fırsat vermemiştir.

1963 kanunu bu konuda da yeni bir zihniyet getirmeyi hedef ittihaz etmiştir. Türk kanun koyucusu ticarî faaliyetlerin her türlü-sünün sendikacılık bakımından zararlı olduğuna kanaat getirerek memleketimizde sendikaların ticaretle uğraşamıyacakları prensibini kabul etmiş (madde 15/I), bununla beraber biraz önce izahına çalışılan zaruretleri göz önüne alarak bu prensibi önemli istisnalarla birlikte mütalaa etmeği uygun bulmuştur.

Nitekim Sendikalar Kanununun 15. maddesinde yer alan ticaret yapma yasağının iki çeşit istisnası aynı maddenin II. fıkrasında yer almaktadır.

Bunlardan birincisinde ticarî faaliyetler sonucu sendika elde ettiği kârı hiçbir suretle üyeleri arasında paylaştıramamakta, ikincisinde ise daha ileri gidilerek sendikaya üyelerine kâr dağıtması imkânı verilmektedir. Bu iki durumu kısaca inceleyeceğiz:

a — Sendikanın kâr paylaştıramıyacağı ticarî faaliyetler

Sendikaların mesleki teşekküller hüviyeti ile her nevi ticari faaliyetinde serbestçe bulunamayacaklarına yukarıda işaret etmiştik. 274 sayılı Sendikalar Kanunumuzun bu yasakla ilgili 15. maddesi, mesleki teşekküllerin faaliyetinden bahseden aynı kanunun 14. maddesine atıfta bulunmak suretiyle kaidenin istisnalarını tayin etmiştir.

Filhakika bilindiği gibi 15. maddeye göre sendikaların çeşitli faaliyetleri arasında aşağıdaki hususlar da yer almaktadır:

— Sendikalar üyelerinin yararına olarak sağlıkla ilgili veya kültürel alanlarda tesisler kurabilirler (Mad. 14/i).

— Sendikalar üyelerinin refah ve mesleki menfaatleri ile ilgili inceleme ve araştırmalar yapmak maksadıyla her türlü faaliyeti gösterebilirler, ezcümle araştırma merkezleri açabilirler (Mad. 14/1).

Ticarî faaliyet yasağına istisna teşkil eden bu faaliyetlerin ilk nazarda ticarî bir karakter taşımadığı aşîkardır. Ancak 274 sayılı

kanunumuza göre bu maksatlarla kurulacak olan tesislerden sendikanın kâr amacı gütmesi caizdir. Şu kadar ki bu tesislerden faydalanan üyelerinden kâr sağlaması mümkün değildir. Meselâ sendikanın yaptıracığı bir dispanserden sendika üyeleri faydalanırken bundan sendikanın kâr sağlamaması, buna mukabil aynı dispanserden üye olmayan bir kimse istifade ederken sendikanın bundan bir miktar kâr sağlayabilmesi mümkün görülmüştür. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere bu tip faaliyetlerden sendikanın sağlayacağı kâr hiçbir şekilde üyeler arasında paylaştırılmaz, sendika hükmî şahsiyetinin mamelekine dahil olur.

b — Sendikanın kâr paylaştırabileceği ticari faaliyet

Sendikaların ticari faaliyet yaparak elde ettikleri kârı üyeleri arasında risturn olarak dağıtmalarına 274 sayılı kanunumuz tek bir ihtimal çerçevesi içinde müsaade etmiştir. O da sendikaların bu ticari faaliyetleri kooperatifler kurmak veya kurdurmak suretiyle yapmaları halidir.

Sendikacılığın geliştiği ülkelerde işçilerin satın alma gücünü yükseltmek için sendikaların kooperatifçilikten geniş ölçüde faydalandıkları malumdur. Özellikle gelişme halindeki ülkelerde kooperatifçiliğin her fırsattan istifade edilerek teşvik edilmesi gerektiği günümüzde münakaşa harici kalmış bir konudur. 274 sayılı kanunumuz sendikaların da kooperatifçilik faaliyetine aktif şekilde katılabilmeleri için her türlü imkânı meslekî teşekküllere sağlamış bulunmaktadır (Mad. 14/1/j).

Gerçekten yeni kanunumuz eskisine nazaran sendikaların bu konuda her türlü faaliyeti yapabileceklerini kararlaştırmış ve sadece üyelerin kuracakları kooperatifleri teşvik ve bunlara yardımla iktifa etmiyerek sendikaların bizzat kooperatifler kurabileceklerini kabul etmiştir. Bununla da yetinmeyen kanun koyucumuz sendikaların kuracakları kooperatifler yoluyla üyelerine kâr dağıtmalarının mümkün olduğunu kabul etmiştir (Mad. 15/II).

Netice

Sendikaların da diğer dernekler gibi hükmî şahsiyete sahip olmaları ve birçok bakımdan aynı hükümlere tâbi bulunmaları işçi ve işveren meslek teşekküllerinin bazı müelliflerce tıpkı dernek hüviyetinde kabul edilmelerine sebep olmuştur. Ancak bu görüşün gün geçtikçe önemini kaybettiği tereddütsüz söylenebilir. Zira sendika-

lara gittikçe özel yetkiler tanınmakta ve sorumluluklarla başbaşa bırakılmaktadır. Böylece sendikaların faaliyetini tayin ederken birbirine zıt iki cereyanın tesirini göz önüne almak icap etmektedir.

Filhakika sendikalar bir yandan diğer derneklere nazaran daha geniş haklara sahip bulunmakta, diğer taraftan da gayeleri itibariyle faaliyetlerini belirli bir alanda göstermek zorunda bırakılmaktadırlar. Bu alan bilindiği gibi üyelerin ortak mesleki menfaatini korumak ve geliştirmekten ibarettir. Kısaca mesleki gaye diye isimlendirilen bu son husus sendikaların bazı faaliyetleri yapamamaları neticesini doğurmaktadır.

Bu yasak faaliyetlerin, prensip itibariyle, bir memleketin sendikacılık hareketini sınırladığı muhakkak olmakla beraber, sıhhatli bir sendikacılık için zaruri bir mahiyet taşıdıklarına da şüphe yoktur.

Şu kadarki bu yasaklar mücerret bazı ifadelerle sendikaların hareket kabiliyetini baltalar, sendika hürriyetinin özüne dokunacak bir nitelik kazanacak olursa tehlikeli bir durum yaratılmış olur. Demokratik müesseselerin normal şekilde işlediği her ülkede bu yasaklara rastlanmakla beraber, bunların sınırları açıkça gösterilmiştir.

Memleketimizde de son çıkan kanunlarımızla bu bakımdan büyük bir gelişme sağlandığına şüphe yoktur. 1947 kanunumuzdaki müphem ve mücerret ifadeler yerine sendikaların siyasi ve ticari faaliyetlerinin hudutları 274 sayılı kanunda açıkça gösterilmiştir. Muhakkaki diğer hür ülkelerin uzun yıllar süren tecrübelerinden faydalanılarak sendikacılığımızı parçalamaya veya zayıflatmaya müsait bazı faaliyetler yasak edilmiştir. Bu yasak ve tahditler sendika hürriyetini daraltmak amacını gütmemekte, bilakis sağlam bünyeli bir sendikacılığın gelişmesini hedef tutmaktadır.